

Junák

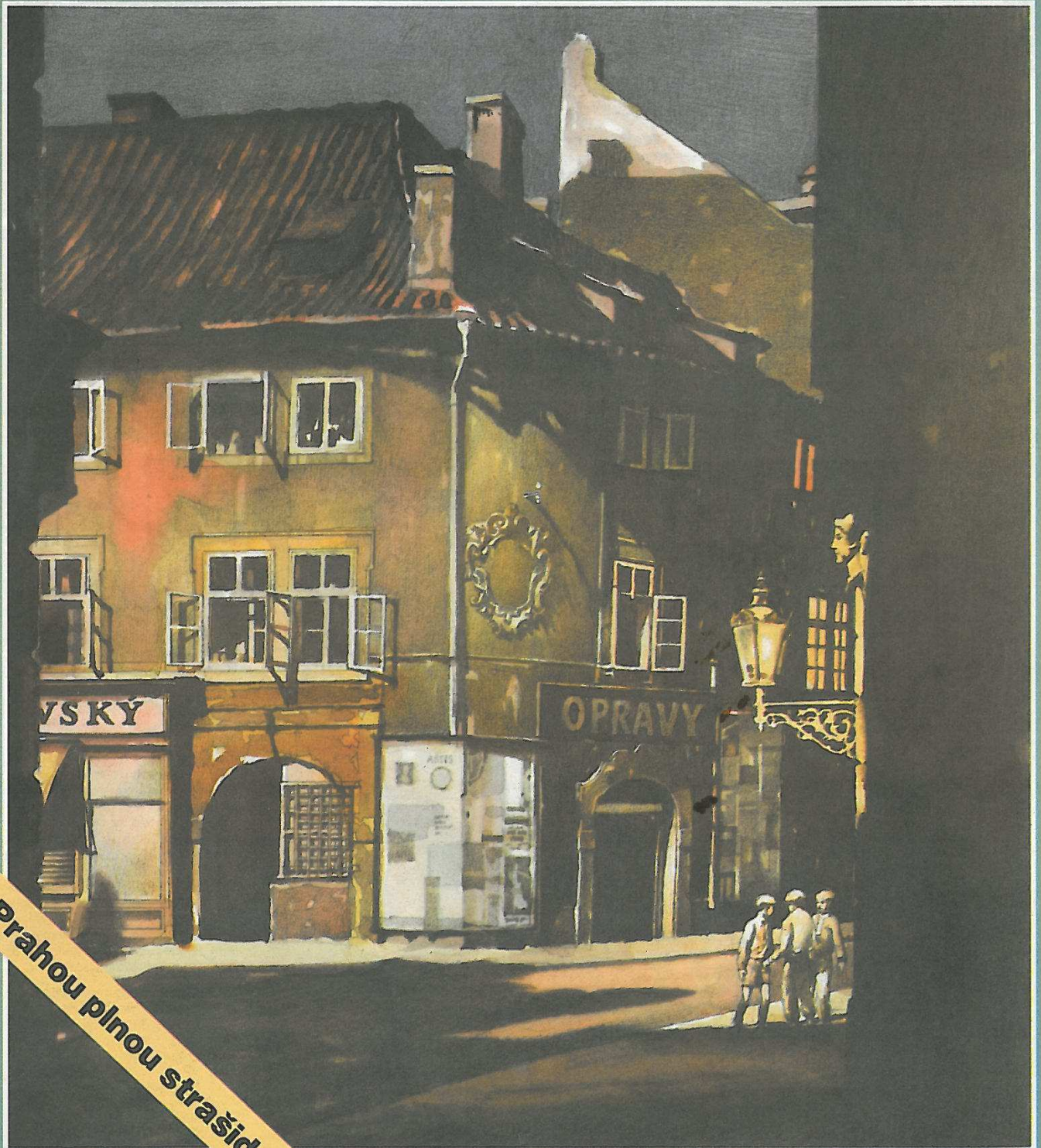
ČASOPIS SKAUTŮ A SKAUTEK

ROČNÍK 35

ČERVEN 1992

7 Kčs

11

Prahou plnou strašidel

O psech vůbec

a o skautském psu obzvlášť

Přišel čas, aby ses něco dozvěděl o psu — svém totemovém zvířeti! Jako indiánský chlapec musí znát všechno o zvířeti, kterému je zasvěcen, třeba o vlkovi, tak ty zase musíš poznat zvíře, které se na tebe dívá ze skautské lilie. Na nikoho jiného na světě z ní nehledí, jen na tebe: jenom v české skautské lilii je pes, v žádné jiné!

Jak se tam dostal, je obecně známo. Zakladatel českého skautingu A. B. Svojsík a jeho přátelé chtěli, aby se česká mládež inspirovala i domácími vzory. Podle tehdy populární knihy Aloise Jiráska Psohlavci (určitě si ji přečti, je krásná!) o jihočeských Chodech, starých strážcích zemské hranice, si proto začaly kolem roku 1913 říkat různé skupiny skautů Chodové nebo Psohlavci a na vlajkách a opascích používaly — ještě bez lilie — kresbu psa od malíře Mikoláše Alše, kterou použil při ilustrování Jiráskovy knihy. Název „junák“ pro české skauty se ujal až o něco později a chodský pes byl do lilie umístěn až po roce 1918. Od té doby je tato lilie oficiálním odznakem českého skautingu — Junáka.

Složitější je otázka, zda byl vůbec pes původně na chodském praporu, a byl-li, jak vypadal. Jirásek (ale již dvacet let před ním také J. A. Gabriel ve své knize o Chodsku z roku 1864) píše, že Chodové měli na svém praporu hlavu psa — odtud název Psohlavci. Historikové ale říkají, že tam spíš měli vyšítou botu, jako odznak své povinnosti **chodit** podél hranice (a na své pečeti měli sekeru čakan a čtrnáct hvězd) a že název psohlavec, tedy člověk se psí hlavou, byl ve staré češtině posměšnou nadávkou. Ale chodský praporec se nedochoval a mít na praporu (nebo na lilii) psa je krásné. Jak chodský pes asi vypadal, to si přečteš až na konci článku. Napřed něco o psech vůbec!

S lidmi již běhají asi patnáct tisíc let, nejdéle ze všech zvířat, která si člověk ochočil a domestikoval. Ovce, kozy, skot, kůň, vepř, drůbež, ti všichni se stali domácími zvířaty později než pes. A přitom (nebo právě proto, že je to už tak dlouho) se dodnes najisto neví, jak a kde k tomu došlo. Pes mohl třeba vzniknout šlechtěním či křížením dnes již vyhynulého druhu či druhů psovitých šelem. Pokud vznikl ze současných druhů, což je nejpravděpodobnější, pak z třiceti pěti druhů psovitých šelem,

Znak Psohlavců od Mikoláše Alše

Psí hlava na prvním opasku českých skautů

Současný znak českých skautů

kteří jsou dnes známy po celém světě, mohlo být jeho původcem pět druhů: vlk, kojot a tři druhy šakalů. Jen ti mají stejný počet chromozomů, což jediné umožňuje úspěšné křížení. Stejný počet má i pes. Nejuzávanější je dnes „vlčí“ teorie, i když je dost nepředstavitelné, že všech asi 340 ras (zhruba tolik se jich dnes na světě oficiálně uznává), od metrákového mastifa po kilovou čivavu, mohlo vzniknout pouze z vlka — nádherné šelmy severní polokoule. Jenže i u vlků jsou značné rozdíly ve velikosti i zbarvení mezi obrovskými bílými polárními vlky Aljašky a drobnými tmavými rasami z jižní Asie. Také se neví, byl-li vlk domestikován na jediném místě

zeměkoule, a odtud se již jako pes rozšířil s lidmi po celém světě, nebo jestli takových míst bylo několik a stalo-li se tak třeba i v různých dobách. Krásné psí záhady!

Dnes je už pes nedílnou součástí dějin člověka, oba tyto tvorové jsou si v lecčems velice podobní a vzájemně se potřebují. Člověk i pes žijí ve smečkách, lidská společnost psův smečku plně nahradí. Oba si rádi hrají, zoologové mají dokonce za to, že pes je duševně nezestárlý vlk — na rozdíl od vlka si pes, podobně jako člověk, hraje i ve stáří. Mozkovna psa je o třetinu menší než stejně velkého vlka, který se však musí umět sám o sebe ve všem postarat. Pes už

je odkázán na člověka, je to takové jeho dítě a každý, kdo si chce psa obstarat, by si měl uvědomit, že na sebe bere závazek a bude se muset o něj věrně starat do konce jeho života. A pes mu bude zase věrně sloužit a oddaně ho udržovat při zdraví, protože je známá věc, že *jeden pes je lepší než dva psychiatři*. Ve správných nemocnicích ve světě už také dovolují pacientům, aby si s sebou vzali své psy. Dřív se s nimi uzdraví. Stejně důležití jsou i psi pro děti. Ty, které byly vychovány společně se psy, mají lepší vztah k lidem i ke všemu živému. K psovi je nutno se chovat jako k rovnocennému bratrovi, který sice některé lidské věci neumí, ale zato zvládne jiné, na které zase nestačí člověk. Třeba bladhaund (bloodhound) čili pes sv. Huberta smí jako jediná psí rasa pravoplatně svědčit jako „němý svědek“ ve věcech čichu u anglického soudu. A čich bladhaunda a britské soudy jsou nejlépeší na světě! Rasa kavalír king Charles jako jediná smí již od 17. století až podnes vstupovat na půdu britského parlamentu. Kolie se smí účastnit se svými pány bohoslužeb ve skotských kostelích. Afghánský chrt byl prý, jako jediný pes, vzat Noemem do archy při potopě světa. Psi mají i svého nebeského patrona, je jím od 14. století sv. Roch. V Římě ale žehnají kněží všem pouličním psům na svátek sv. Antonína Velikého. Mniši dominikáni s úsměvem tvrdí, že jejich jméno pochází z latinského Domini canes, čili psí Páně, tak věrně prý tento mnišský řád slouží Bohu. Angličan raději rozbije své drahé auto, než by přejel psa. A v perském spisu Avestě se psalo již před třemi tisíciletími, že „duše člověka, který zabil psa, půjde na onen svět se strachem a hrůzou“. Sám vidíš, že pes je slavné zvíře!

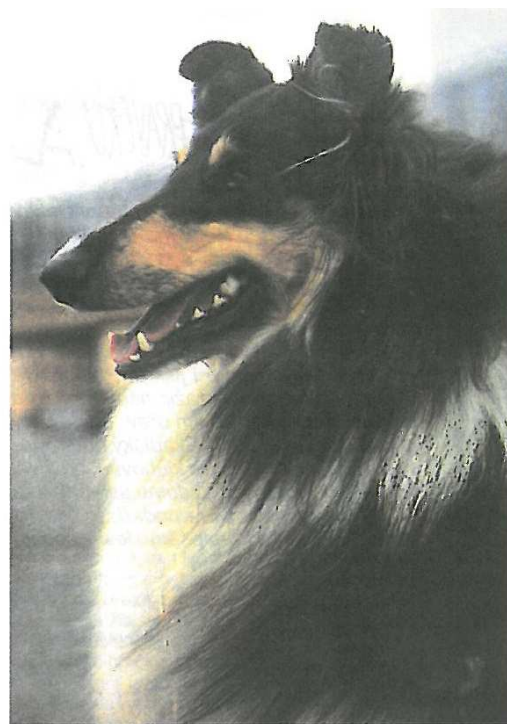
Dnes již psů není tolik zapotřebí k lovu zvěře nebo k pasení ovcí či dobytka. Používají se ještě často jako služební (policejní) psi (v Československu je uznáno 10 služebních ras a velikostních rázů psů), ale většina psů patří již jen ke společenským rasám, které lidé chovají pro radost a potěšení. Mezinárodní kynologická federace uznává i šest původních československých ras psů. Jednou ročně, pokaždé v jiné zemi či světadíle, se pořádá světová výstava psů. Takové psí jamboree, pro psy by se mohlo říci dogoree. V roce 1990 byla taková třídenní světová výstava v Brně, jestli jsi tam nebyl, o hodně jsi přišel. Deset tisíc psů! Tři sta třicet ras. A mezi nimi jsem je našel. Chodské **skautské** psy!

Procházeli se pod nápisem CHODSKÝ PES v pavilonu F, jeden jako druhý, všichni stejně krásní. Leskle černí, se srstí dlouhou přes deset centimetrů, se žlutohnědými skvrnami na hlavě, hrudi, nohách. Asi půl metru vysokí, jako tmaví, chlupatí vlčci, vlčata. Jejich hlavy vypadaly stejně jako hlava psa na skautské lilii. Dal jsem se s jejich majiteli do řeči a dozvěděl se podivuhodné věci! Například jak vzniká taková psí rasa. Jsou dva způsoby. Při snazším se vezmou dvě čistokrevné rasy, smísí, zkrří se, geneticky ustálí a je to. To ale nebyl případ chodského psa, o kterém nikdo ani nevěděl, jak vlastně vypadal. U zrodu chodského psa stáli před několika lety dva známí čeští kynologové. Pan docent Kurz z Brna, který měl fotografii venkovského voříška, podobajícího se psovi nakreslenému Mikolášem Alšem pro Psohlavce, a pan ing. Findejs, který roku 1984 zveřejnil tento snímek v kynologickém časopise a vyzval všechny, kdo mají doma podobné voříšky, aby je zapůjčili a pomohli tak společně vytvořit nové plemeno — chodského psa. Přihlásilo se hodně nadšených lidí z Čech i Moravy, voříšci se činili a za neuvěřitelně krátkou dobu se ho podařilo vyšlechtit. Doud sice není mezinárodně uznán (proto ho poprvé v Brně museli vystavovat jaksi mimo soutěž), ale všichni věří, že za pár let z něj bude další slavné a uznávané české psí plemeno. Vždyť chodský pes má již dokonce svůj vlastní časopis, i když zatím vyšlo jen první číslo. Jsou v něm sepsáni všichni předci — zakladatelé chodského rodu. A ty si zapamatuj, že není důležité, odkud pes (nebo člověk) pochází, ale kam směřuje a co dobrého z něj vznikne. Vždyť každý ušlechtilý tvor byl jednou nečistokrevným voříškem.

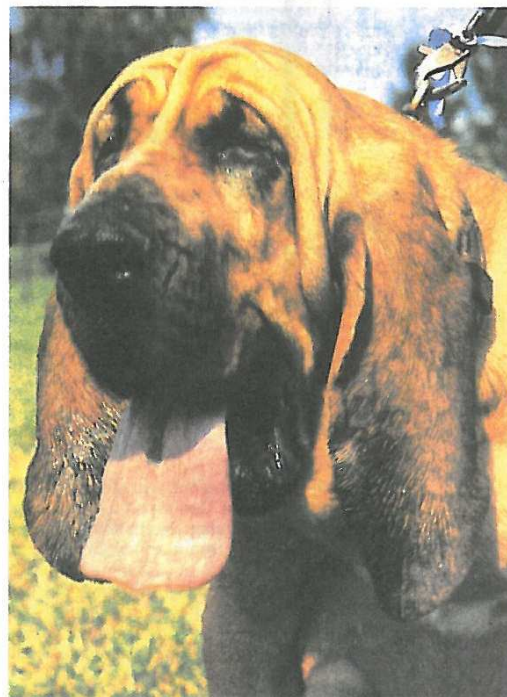
Bylo by krásné, kdyby vlčata a skauti, pokud si chtějí pořídit psa a starat se o něj, získali chodského psa. Vyprávění o psech vůbec a o skautském psu obzvlášť, uzavřu proto větou, kterou mně napsal do dopisu „tvůrce“ tohoto plemene pan ing. Findejs: „... věřím, že až poznáte povahu chodského psa, jistě nebude chybět na žádném skautském tábořišti.“

Miloslav Nevrlý

Fotografie bladhaunda, kolie a jorkširáčka nám poskytla redakce časopisu **Pes přítel člověka**, Jungmannova 24, 113 66 Praha 1 (na této adrese si mohou vážnější zájemci časopisu i předplatit).

Pes, který se smí zúčastnit bohoslužeb

Bladhaund po namáhavé výpovědi

Ano, i jorkširáček pochází z vlka